

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“ПСИХОЛОГІЯ ТВОРЧОСТІ”
(для магістрів)

МАУП

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2010

Підготовлено професором кафедри психології *О. Л. Туриніною*

Затверджено на засіданні кафедри психології (протокол № 8 від 10.03.06)

Перезатверджено на засіданні кафедри загальної та практичної психології (протокол № 6 від 20.02.09)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Туриніна О. Л. Навчальна програма дисципліни “Психологія творчості” (для магістрів). — К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2010. — 14 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни “Психологія творчості”, теми контрольних робіт, питання для самоконтролю, а також список літератури.

© Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2010
© ДП «Видавничий дім «Персонал», 2010

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Вивчення дисципліни “Психологія творчості” передбачене навчальними планами підготовки практичних психологів Міжрегіональної Академії управління персоналом.

Мета курсу – забезпечити професійну компетентність психологів з проблем генезису творчості, структури та розвитку.

Опанування курсу “Психологія творчості” сприятиме також формуванню і розвитку творчості у студентів – майбутніх психологів-професіоналів.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН дисципліни “ПСИХОЛОГІЯ ТВОРЧОСТІ”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
	Змістовий модуль I. Теоретичні аспекти дослідження творчості у психологічній науці
1	Загальна характеристика творчої діяльності
2	Творчість особистості у дзеркалі історії психології та культури
3	Психологічні особливості творчої особистості
4	Види творчості
5	Особливості творчої діяльності особистості на різних етапах онтогенезу
6	Соціально-психологічні умови творчої діяльності
7	Проблеми стимуляції творчої діяльності
	Змістовий модуль II. Експериментальні особливості дослідження творчості особистості
8	Методи дослідження творчості
9	Методи навчання творчості
Разом годин: 81	

ЗМІСТ
дисципліни

“ПСИХОЛОГІЯ ТВОРЧОСТІ”

Змістовий модуль І. Теоретичні аспекти дослідження творчості у психологічній науці

Тема 1. Загальна характеристика творчої діяльності

Сутність творчої діяльності. Творчість як біологічний та соціальний феномен. Суб'єкт і об'єкт творчості, їх взаємодія. Рівні творчості. Передумови та закономірності творчості. Поняття про творчий процес. Фази творчого процесу. Усвідомлене та неусвідомлене у творчості. Місце інтуїції у творчому процесі. Психофізіологічні основи творчості. Творче завдання як модель творчої діяльності.

Суб'єктивні та об'єктивні фактори, що впливають на процес розуміння умови. Стратегії рішення творчих завдань.

Стрес як комплексна психофізіологічна характеристика творчого натхнення. Гіпотеза і стадії її формування у творчому процесі. Поняття про розумову тактику. Види розумових тактик.

Література [6; 7; 9; 12; 20; 29; 31; 34]

Тема 2. Творчість особистості у дзеркалі історії психології та культури

Особливості античної творчості. Еволюція психологічних понять у давньогрецьких філософів. Творчість в епоху Середньовіччя як шлях пізнання себе через Бога. Людина як творець себе в епоху Відродження. Відчуження особистості у творчості сьогодення. Інтерпретація творчості в теоретичних течіях містичного тлумачення. Трактатування творчості в інтуїтивізмі. Тлумачення творчості у психоаналізі. Діалектичні принципи інтерпретації творчості.

Література [16; 30–32; 39; 41]

Тема 3. Психологічні особливості творчої особистості

Характерні риси творчої особистості. Поняття про творчі задатки і творчий потенціал. Взаємозв'язок мислення і творчості. Інтелект як творчість. Поняття про творчі здібності. Професіоналізм і творчі здібності. Творчий потенціал і психічне здоров'я. Фактори, що впливають на рівень творчих здібностей. Психологічна характеристика рівнів здібностей. Інтелект як творчість.

Література [1; 3–5; 9; 12; 20; 25; 30; 33–35; 43]

Тема 4. Види творчості

Психологічні особливості творчості в різних галузях діяльності. Види творчості: наукова, технічна, літературна, музична, образотворча, ігрова, навчальна, побутова, військова, управлінська, ситуаційна, комунікативна.

Специфіка зазначених видів творчості. Основні функції видів творчості: гносеологічна, аксіологічна, евристико-конструктивна, репрезентативна.

Роль досвіду життєвих вражень у творчості. Технічна творчість. Винахідництво як частина технічної творчості. Бар'єри винахідництва. Поняття про художню творчість. Поняття про задум у художній творчості. Художня творчість як синкретична єдність основних видів діяльності: пізнавальної, ціннісно-орієнтаційної, перетворюючої та комунікативної.

Поняття про наукову творчість. Роль різних видів мислення та емоцій у художній та науковій творчості.

Література [2; 3; 10; 11; 14; 15; 17; 18; 25; 35; 37; 39]

Тема 5. Особливості творчої діяльності особистості на різних етапах онтогенезу

Особливості дитячої творчості.

Сенситивні періоди в розвитку творчості у різних галузях людської культури.

Неусвідомлений характер дитячої творчості. Ігрова діяльність як сприятлива умова для дитячої творчості.

Передбачення як елементарна форма уявлення у ранньому дитинстві. Творче оволодіння мовою та розвиток творчого уявлення в дошкільному віці. Зближення уявлення з теоретичним мисленням як зародок творчих здібностей у підлітковому віці.

Література [8; 9; 11; 15; 18–20; 22; 30; 35; 36; 39; 40]

Тема 6. Проблеми стимуляції творчої діяльності

Поняття про стимуляцію творчої діяльності. Суть антистимулів творчої діяльності. Зовнішні та внутрішні бар'єри творчої діяльності. Загальні шляхи подолання бар'єрів творчої діяльності.

Література [7; 9; 11; 15; 18; 19; 23; 25; 29; 32; 35; 36; 38; 40; 44; 45]

Тема 7. Соціально-психологічні умови творчої праці

Поняття про соціально-психологічний клімат у творчому колективі.

Наукові колективи як приклад творчого мікросередовища. Особливості керівництва окремими творчими колективами. Керівництво установами освіти. Керівництво театральними колективами. Керівництво редакційними колективами.

Література [1; 3; 11; 16; 21; 29; 32; 34; 37; 43]

Змістовий модуль II. Експериментальні особливості дослідження творчості особистості

Тема 8. Методи дослідження творчості

Методи традиційної психології творчості: самоспостереження творців за процесом власної творчості; вивчення бібліографічних даних творців; анкетування; інтерв'ю; експериментальні методи традиційної психології.

Нетрадиційні методи психології творчості: аналіз результату предметної дії шляхом виявлення в ній прямого і побічного продукту. Методи реєстрації та попередньої обробки даних. Методи раціонального підходу до розв'язання винахідливих завдань.

Література [7; 14; 18; 22; 23; 31; 33; 37; 43; 44]

Тема 9. Методи навчання творчості

Методи розвитку креативності особистості. Творчі ігри школярів. Творчі тренінги на уроках і в домашніх умовах.

Література [7; 14; 18; 23; 31; 33; 37; 43; 44]

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. Рефлексія та інтуїція у творчому процесі.
2. Творчі аспекти у керівництві театральними колективами.
3. Творчі аспекти у керівництві редакційними колективами.
4. Методи традиційної психології творчості та їх характеристика.
5. Особливості самоспостереження творців за процесом власної творчості.

6. Вивчення бібліографічних даних творців як метод дослідження творчості.
7. Особливості застосування анкетування, інтерв'ю та експериментальних методів традиційної психології у дослідженні творчості.
8. Нетрадиційні методи психології творчості, їх характеристика.
9. Аналіз результату предметної дії шляхом виявлення в ній прямого та побічного продуктів при дослідженні творчості.
10. Методи реєстрації та попередньої обробки даних при вивченні творчості особистості.
11. Методи раціонального підходу до розв'язання винахідливих завдань.
12. Методи розвитку креативності особистості.
13. Творчі ігри школярів.
14. Творчі тренінги на уроках і в домашніх умовах.
15. Розвиток особистості під впливом творчості.
16. Фактори, що впливають на рівень творчих здібностей.
17. Особливості дитячої творчості.
18. Вікові періоди проявів творчих здібностей.
19. Шляхи подолання внутрішніх і зовнішніх бар'єрів діяльності.
20. Види творчої діяльності, їх специфіка.
21. Винахідництво як частина технічної творчості.
22. Умови творчої діяльності.
23. Соціально-психологічні умови творчої праці.
24. Методи вивчення творчості.
25. Методи навчання розв'язання творчих завдань.
26. Взаємозв'язок творчих і академічних успіхів.
27. Літературна творчість, її характеристика.
28. Музична творчість, її характеристика.
29. Образотворча діяльність, її характеристика.
30. Особливості творчості в ігровій діяльності.
31. Творчі аспекти навчальної діяльності.
32. Творчі аспекти в побутовій діяльності.
33. Особливості творчості у військовій діяльності.
34. Управлінська творчість та її творчі аспекти.
35. Особливості комунікативної творчості.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Сутність творчої діяльності.
2. Творчість як біологічний та соціальний феномени.
3. Суб'єкт та об'єкт творчості, їх взаємодія.
4. Рівні творчості.
5. Передумови та закономірності творчості.
6. Поняття про творчий процес.
7. Фази творчого процесу.
8. Усвідомлене та неусвідомлене у творчості.
9. Місце інтуїції у творчому процесі.
10. Психофізіологічні основи творчості.
11. Творче завдання як модель творчої діяльності.
12. Стратегії рішення творчих завдань.
13. Стрес як комплексна психофізіологічна характеристика стану творчого натхнення.
14. Гіпотеза і стадії її формування у творчому процесі.
15. Поняття про розумову тактику.
16. Види розумових тактик.
17. Особливості античної творчості.
18. Еволюція психологічних понять давньогрецьких філософів.
19. Творчість в епоху Середньовіччя як шлях пізнання себе через Бога. Людина як творець себе в епоху Відродження.
20. Відчуження особистості у творчості сьогодення.
21. Інтерпретація творчості в теоретичних течіях містичного тлумачення.
22. Трагування творчості в інтуїтивізмі.
23. Тлумачення творчості у психоаналізі.
24. Діалектичні принципи інтерпретації творчості.
25. Характерні риси творчої особистості.
26. Поняття про творчі задатки і творчий потенціал.
27. Взаємозв'язок мислення і творчості. Інтелект як творчість.
28. Поняття про творчі здібності.
29. Професіоналізм і творчі здібності.
30. Творчий потенціал і психічне здоров'я.
31. Фактори, що впливають на рівень творчих здібностей.
32. Психологічна характеристика рівнів здібностей.
33. Інтелект як творчість.

34. Психологічні особливості творчості в різних галузях діяльності.
35. Види творчості.
36. Специфіка наведених видів творчості.
37. Основні функції видів творчості.
38. Роль досвіду життєвих вражень у творчості.
39. Технічна творчість. Винахідництво як частина технічної творчості.
40. Бар'єри винахідництва.
41. Поняття про художню творчість.
42. Поняття про задум у художній творчості.
43. Художня творчість як синкретична єдність основних видів діяльності.
44. Поняття про наукову творчість.
45. Роль різних видів мислення та емоцій у художній та науковій творчості.
46. Особливості дитячої творчості.
47. Сенситивні періоди у розвитку творчості в різних галузях людської культури.
48. Неусвідомлений характер дитячої творчості. Ігрова діяльність як сприятлива умова для дитячої творчості.
49. Передбачення як елементарна форма уявлення в ранньому дитинстві.
50. Творче оволодіння мовою та розвиток творчої уяви в дошкільному віці.
51. Зближення уявлення з теоретичним мисленням як зародок творчих здібностей у підлітковому віці.
52. Поняття про стимуляцію творчої діяльності.
53. Суть антистимулів творчої діяльності.
54. Зовнішні та внутрішні бар'єри творчої діяльності.
55. Загальні шляхи подолання бар'єрів творчої діяльності.
56. Поняття про соціально-психологічний клімат у творчому колективі.
57. Наукові колективи як приклад творчого мікросередовища.
58. Особливості керівництва окремими творчими колективами.
59. Керівництво установами освіти.
60. Творчі аспекти в керівництві театральними колективами.
61. Творчі аспекти в керівництві редакційними колективами.

62. Методи традиційної психології творчості та їх характеристика.
63. Особливості самоспостереження творців за процесом власної творчості.
64. Вивчення бібліографічних даних творців як метод дослідження творчості.
65. Особливості застосування анкетування, інтерв'ю та експериментальних методів традиційної психології у дослідженні творчості.
66. Нетрадиційні методи психології творчості, їх характеристика.
67. Аналіз результату предметної дії шляхом виявлення в ній прямого та побічного продуктів при дослідженні творчості.
68. Методи реєстрації та попередньої обробки даних при вивченні творчості особистості.
69. Методи раціонального підходу до розв'язання винахідливих завдань.
70. Методи розвитку креативності особистості.
71. Творчі ігри школярів.
72. Творчі тренінги на уроках і в домашніх умовах.
73. Суб'єктивні та об'єктивні фактори, що впливають на процес розуміння умови.
74. Стратегії рішення творчих завдань, їх характеристика.
75. Типи художнього мислення, їх характеристика.
76. Технічна творчість, її характеристика.
77. Літературна творчість, її характеристика.
78. Музична творчість, її характеристика.
79. Образотворча діяльність, її характеристика.
80. Особливості творчості в ігровій діяльності.
81. Творчі аспекти навчальної діяльності.
82. Творчі аспекти у побутовій діяльності.
83. Особливості творчості у військовій діяльності.
84. Управлінська творчість та її творчі аспекти.
85. Особливості комунікативної творчості.
86. Гносеологічна функція творчості.
87. Аксіологічна функція творчості.
88. Евристико-конструктивна функція творчості.
89. Репрезентативна функція творчості.
90. Характеристика принципів управління технічною творчістю.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

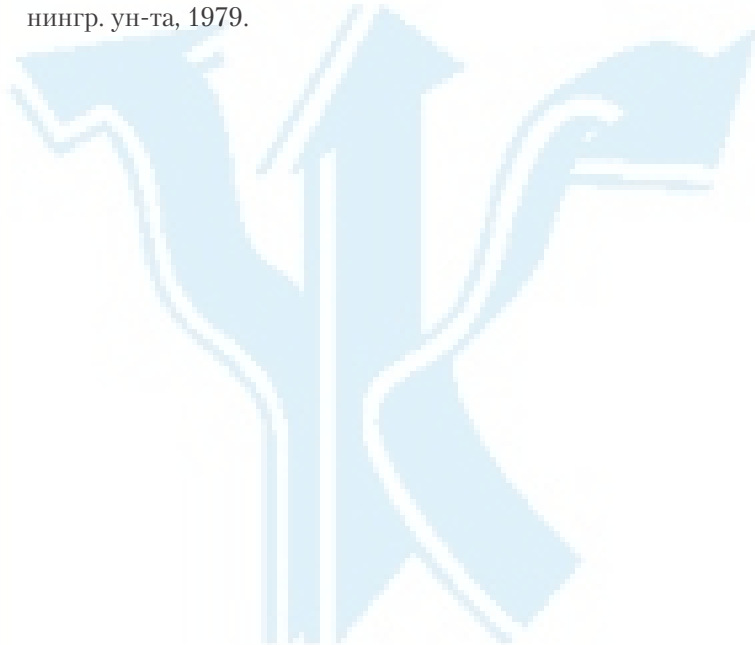
1. *Адамер Ж.* Исследование в психологии процесса изобретения в области математики. — М., 1970. — 151 с.
2. *Альтшуллер Г. С.* Найти идею: Введение в теорию решения изобретательских задач. — Новосибирск: Наука, 1991. — 224 с.
3. *Арнаутов М.* Психология литературного творчества. — М., 1970. — 654 с.
4. *Беркин Н. Б.* Общие проблемы психологии искусства.
5. *Библер В. С.* Мышление и творчество (Введение в логику мысленного диалога). — М.: Политиздат, 1975.
6. *Брушлинский А. В.* Воображение и творчество // Проблемы научного и технического творчества. — М., 1967.
7. *Буш Г.* Диалектика и творчество. — Рига: Автос, 1985. — 318 с.
8. *Вульфсон С. И.* Уроки профессионального творчества. — М.: Academia, 1999. — 157 с.
9. *Выготский Л. С.* Педология подростка // Собр. соч.: В 6 т. — М.: Просвещение, 1984. — Т. 4. — С. 199–220.
10. *Галин.* Личность и творчество. — Новосибирск, 1989. — 128 с.
11. *Громов Е. С.* Природа художественного творчества. — М., 1986.
12. *Громов Е. С.* Художественное творчество. — М., 1970.
13. *Исследование* проблем психологического творчества. — М.: Наука, 1983. — 336 с.
14. *Клепиков О. І.* Творчість: істина, краса, благо. — К., 1991. — 46 с.
15. *Кедров Б. М.* О теории научного открытия // Научное творчество. — М.: Наука, 1969.
16. *Кедров Б. М.* О творчестве в науке и технике. — М.: Мол. гвардия, 1987. — 192 с.
17. *Козырева А. Ю.* Лекции по педагогике и психологии творчества. — Пенза, 1994. — 340 с.
18. *Коломінський І. Л.* Психологія педагогічного менеджменту. — К., 1996. — 176 с.
19. *Корсунский Е. А.* Психология литературного творчества школьников. — Л., 1983. — 83 с.
20. *Лейтес Н. С.* Способности, труд, талант // Педагогика и психология. — 1984. — №4.
21. *Лук А. М.* Психология творчества. — М.: Наука, 1978. — 127 с.
22. *Лук А. М.* Мышление и творчество. — М., 1976. — 143 с.

23. *Матейко А.* Условия творческого труда. — М.: Мир, 1970. — 320 с.
24. *Меерович М. И., Шрагина Л. И.* Технология творческого мышления: Практ. пособие. — Минск: Харвест, 2003.
25. *Моляко В. А.* Психология решения школьниками творческих задач. — К., 1983. — 95 с.
26. *Моляко В. А.* Психология творческой деятельности. — К.: Знание, 1978. — 47 с.
27. *Нечаев А. П.* Психология технического изобретательства. — М.; Л., 1929.
28. *Орлов В. И.* Трактат о вдохновении, рождающем великие изобретения. — М.: Знание, 1964.
29. *Полуянов Ю. А.* Воображение и способности. — М., 1982.
30. *Психофізіологічні основи творчості: Комплект лекцій з курсу “Основи педагогічної творчості вчителя” / Уклад. Н. В. Гузій — К.: УДПУ, 1995. — 18 с.*
31. *Пушкин В. Н.* Эвристика — наука о творческом мышлении. — М., 1967.
32. *Пономарев Я. А.* Психология творчества и педагогика. — М.: Педагогика, 1976. — 279 с.
33. *Розет И. М.* Психология фантазии. — Минск: Универ, 1991.
34. *Тихомиров О. К.* Творчество человека и машин // Проблемы научного и технического творчества. — М., 1967.
35. *Цапок В. А.* Творчество. — Кишинев: Штиинца, 1998. — 150 с.
36. *Энгельмейер П. К.* Теория творчества. — СПб., 1910.
37. *Якобсон П. М.* Процесс творческой работы изобретателя. — М.; Л., 1934.

Додаткова

38. *Брушлинский А. В.* Продуктивное мышление и проблемное обучение. — М., 1983.
39. *Гальперин П. Я., Котик Н. Р.* К психологии творческого мышления // Вопросы психологии. — 1982. — № 5.
40. *Калмыкова З. И.* Продуктивное мышление как основа обучаемости. — М., 1988.
41. *Клименко В. В.* Психология наукової творчості. — К.: Аверс, 1998.
42. *Матюшкин А. М.* Проблемные ситуации в мышлении и обучении. — М.: Педагогика, 1972.
43. *Петухов В. В.* Психология мышления: Учеб.-метод. пособие. — М., 1987.

44. *Психологія* / За ред. Г. С. Костюка. — К.: Рад. шк., 1968.
45. *Рубинштейн С. Л.* Основы общей психологии. — М.: Просвещение, 1968.
46. *Холодная М. А.* Интегральные структуры понятийного мышления. — Томск: Изд-во Томск. ун-та, 1983.
47. *Эсаулов А. Ф.* Психология решения задач. — М.: Высш. шк., 1972.
48. *Эсаулов А. Ф.* Проблемы решения задач в науке. — Л.: Изд-во Ленингр. ун-та, 1979.

МАУП

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Тематичний план дисципліни “Психологія творчості”	3
Зміст дисципліни “Психологія творчості”	4
Теми контрольних робіт	6
Питання для самоконтролю	7
Список літератури	11

Відповідальний за випуск *Ю. В. Нешкуренко*
Редактор *Т. М. Тележенко*
Комп’ютерне верстання *О. А. Залужна*

Зам. № ВКЦ-4635

Формат 60×84/₁₆. Папір офсетний.

Друк ротатійний трафаретний. Наклад 50 пр.

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)

03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП

ДП «Видавничий дім «Персонал»

03039 Київ-39, просп. Червонозоряний, 119, літ. ХХ

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб’єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008*